

Wysławianie Ewangelii życia w katechezie

W encyklice „*Evangelium vitae*” Jan Paweł II podaje, że „Jesteśmy posłani do świata jako «lud dla życia» i dlatego nasze głoszenie musi wyrażać się także przez wysławianie Ewangelii życia w pełnym tego słowa znaczeniu. Więcej – właśnie to wysławianie, dzięki sugestywnej wymowie swoich gestów, symboli i obrzędów, powinno stać się cennym i ważnym sposobem ukazywania piękna i wielkości tej Ewangelii” (EV 83). Zatem, aby ukazać całe piękno i wielkość Ewangelii życia należy zwrócić szczególną uwagę na wielość gestów, symboli i obrzędów, które są „miejszem” spotkania człowieka z Bogiem. Mając na uwadze postępujący zanik wrażliwości u współczesnego człowieka, ten właśnie wymiar ukazywania piękna i bogactwa treści jest dziś szczególnym wyzwaniem. „Kto zachowuje taką postawę, nie poddaje się zniechęceniu, gdy widzi człowieka chorego, cierpiącego, odepchniętego albo na progu śmierci; wszystkie te sytuacje przyjmuje jako wezwanie do poszukiwania sensu i właśnie w takich okolicznościach otwiera się, aby w twarzy każdej osoby dostrzec zaproszenie do spotkania, do dialogu, do solidarności” (EV 83). Zatem wszelkie inicjatywy służące wysławianiu Ewangelii życia na forum powszechnym należy właściwie poprzeć i upowszechniać oraz zabiegać o to wszystko, co pozwoli każdemu człowiekowi w codziennym życiu wyrazić miłość do innych i dar z samego siebie.

Wysławiać Ewangelię życia znaczy oddawać cześć Bogu życia – Bogu, który daje życie. Dokonuje się to szczególnie za pomocą celebracji liturgicznych, zwłaszcza sakramentalnych, dzięki ponownemu odkryciu autentycznego znaczenia tych obrzędów i ich należytemu docenieniu. Dzięki nim można coraz lepiej wyrażać pełnię prawdy o narodzinach, życiu, cierpieniu i śmierci oraz pomagać ludziom przeżywać te rzeczywi-

stości jako udział w paschalnej tajemnicy Chrystusa umarłego i zmartwychwstałego (por. EV 84). W każdym rodzącym się dziecku i w każdym człowieku, który żyje lub umiera, dostrzegamy obraz Bożej chwały: tę chwałę wysławiamy w każdym człowieku – znaku Boga żywego i ikonie Jezusa Chrystusa (por. EV 84). Jan Paweł II wskazuje: „Wysławiając i głosząc Ewangelię życia, należy umieć docenić i wykorzystać także gesty i symbole, których tak wiele jest w różnych tradycjach kulturowych i obyczajach ludowych. Są to przejawy i formy porozumiewania się ludzi, którzy w różnych krajach i kulturach wyrażają za ich pośrednictwem radość z narodzin nowego życia, poszanowanie i wolę obrony każdego ludzkiego istnienia, troskę o cierpiącego i potrzebującego, bliskość z człowiekiem starym i umierającym, współczucie w żałobie, nadzieję i pragnienie nieśmiertelności” (EV 85).

1. Postawa kontemplacji

Umiejętność kontemplacji i zasłuchania się w słowa pochodzące od Boga pozwala człowiekowi dostrzec życie ludzkie w całej jego głębi. Wobec całego hałasu współczesnego świata, to właśnie umiejętność wyciszenia i rozmowy z Bogiem rodzi w sercu człowieka niezapomniane przeżycia, które ubogacają go wewnątrz. Tylko dzięki kontemplacji możliwe jest odkrycie w otaczającym nas świecie odblasku Stwórcy, a w każdej osobie Jego żywego obrazu. Zaszczepienie w sercu człowieka zachwytu nad pięknem otaczającego świata, a zwłaszcza życia ludzkiego, otworzy przed nim w przyszłości nowe perspektywy do poszukiwań, a także uchroni przed szybkim zniechęceniem. „W tym celu należy przede wszystkim pielęgnować w nas samych i w innych postawę kontemplacji. Rodzi się ona z wiary w Boga życia, który

stworzył każdego człowieka i cudownie go ukształtował (por. Ps 139 [138], 14). Jest to postawa tego, kto widzi życie w całej jego głębi, kto dostrzega jego bezinteresowność i piękno oraz przyjmuje je jako wezwanie do wolności i odpowiedzialności. Jest to postawa tego, kto nie próbuje zagarnąć dla siebie rzeczywistości, ale przyjmuje ją jako dar, odkrywając w każdej rzeczy odblask Stwórcy, a w każdej osobie Jego żywy obraz (por. Rdz 1, 27; Ps 8,6)" (EV 83).

2. Modlitwa za życie i o życie

Wszelkie życie pochodzi od Boga, który jest Panem życia. To On jest Początkiem życia, Przyczyną i jego Źródłem. Wdzięczność za dar życia i powołanie do życia wiecznego wyraża się najpełniej ze strony człowieka poprzez modlitwę. Jakże aktualne są tu słowa papieża Jana Pawła II: „Pilnie potrzebna jest wielka modlitwa za życie, przenikająca cały świat” (EV 100). Dlatego też wszyscy ludzie „wzorem Psalmisty, w codziennej modlitwie osobistej i wspólnotowej chwalimy i błogosławimy Boga, naszego Ojca, który utkał nas w matczynym łonie, widział nas i umiłował, gdyśmy powstawali w ukryciu (por. Ps 139 [138], 13.15-16), i przepełnieni ogromną radością wołamy: «Dziękuję Ci, że mnie stworzyłeś tak cudownie, godne podziwu są Twoje dzieła. I dobrze znasz moją duszę» (Ps 139 [138], 14)” (EV 84). Kościół, dom czy katecheza są szczególnymi miejscami modlitwy, tak indywidualnej, jak i wspólnotowej. Poprzez modlitwę wyrażamy wdzięczność Panu Bogu za dar spotkania z Nim, z drugim człowiekiem, a także za bezcenny dar życia. „Ponadto rodzina wysławia Ewangelię życia przez codzienną modlitwę osobistą i rodzinną: chwali w niej Boga i dziękuje Mu za dar

życia, prosi o światło i moc, aby stawiać czoło trudnościom i cierpieniom, nigdy nie tracąc nadziei. Jednakże sposobem wysławiania, które nadaje sens wszelkim innym formom modlitwy i kultu jest ten, który się wyraża w codziennym życiu rodziny, gdy jego treść stanowi miłość i ofiara. W ten sposób wysławianie przekształca się w służbę Ewangelii życia, której wyrazem jest solidarność, doświadczana wewnątrz i na zewnątrz rodziny jako czujna i serdeczna troska, a okazywana przez drobne i skromne gesty każdego dnia” (EV 93). Dlatego też wysławianie Ewangelii życia oznacza pełne wdzięczności oddawanie czci Panu Bogu jako Temu, który daje człowiekowi życie. Potrzebna jest zatem wytrwała i systematyczna modlitwa dziękczynna za życie, jak i modlitwa w intencji obrony życia i poszanowaniu prawa do niego¹.

3. Celebracja roku liturgicznego

Liturgia „jest pełna mądrości: przekazuje wielowiekowe doświadczenie życiowe ludzi różnych krajów i epok. Nie kryje i nie przemilcza prawdy, że człowiek rodzi się i umiera, doznaje radości i smutku. Od dnia chrztu słyszymy w obrzędach liturgicznych o śmierci, bo życie przed nią nie zabezpiecza. Życie chrześcijańskie, zapoczątkowane przejściem przez śmierć Chrystusa, podąża od śmierci ku życiu”². Celebracja paschalnej tajemnicy Chrystusa umarłego i zmartwychwstałego dokonuje się poprzez liturgię. Różne celebracje liturgiczne, a zwłaszcza sakramentalne umożliwiają wierzącym udział w Boskim życiu. Poprzez katechezę katechizowani nie tylko przygotowują się do godnego spotkania z Bogiem w sakramentalnych obrzędach, ale również poznają, jak bardzo te dary łaski są niezbędne w ich życiu, jako chrześcijan. Wszyscy są „powołani, aby

¹ Por. A. Dziuba, *Głosmy „Ewangelię życia”*, www.diecezja.lowicz.pl.

² D. Woźniak, *Zrozumieć liturgię*, www.parafia-internetowa.pl.

wyrażać zachwyt i wdzięczność za życie otrzymane w darze oraz by przyjmować z radością i przekazywać Ewangelię życia nie tylko w modlitwie osobistej i wspólnotowej, ale przede wszystkim przez celebrację roku liturgicznego. Należy tu zwłaszcza wymienić Sakramenty, które są skutecznymi znakami obecności i zbawczego działania Chrystusa Pana w chrześcijańskim życiu: dają ludziom udział w Boskim życiu, zapewniając im potrzebną duchową energię, aby mogli urzeczywistnić pełny i prawdziwy sens życia, cierpienia i śmierci” (EV 84). Liturgia została zatem ustanowiona po to, aby nadać smak ludzkiej egzystencji i zapewnić jej pełny rozwój. Istnieją przecież celebracje liturgiczne, dla których punktem wyjścia jest życie. Ich podłożem są wydarzenia osobistego życia uczestnika liturgii albo życia innych osób: chrzest, ślub, pogrzeb. Przeżywanie tych wydarzeń w czasie liturgii ukazuje ścisły związek życia człowieka z Panem Bogiem. Tak więc liturgia pozwala „wyciągnąć” rękę do innych ludzi, uzdalnia do tego, aby weselić się „z tymi, którzy się weselą” i płakać „z tymi, którzy płaczą” oraz uczestniczyć w zatroskaniu „o wszystkie Kościoły”. W liturgii dokonuje się niejako „celebracja ludzkiego losu”³. Tak więc za pośrednictwem języka, gestów i czynności człowiek może skuteczniej kontaktować się z ludźmi oraz budować relację z Bogiem. W liturgii Bóg przemawia do człowieka, a człowiek ma możliwość kontaktowania się z Nim za pośrednictwem znaków i symboli. Te relacje szczególnie dostrzegalne są w celebracjach liturgicznych⁴. Cała

celebracja chrześcijańska jest czynnością, w której dokonuje się komunikacja łaski, gdzie człowiek jest uświęcany, a Bóg uwielbiany⁵. To dzieło uświęcenia-uwielbienia zachodzi w czynności obrzędowej, którą można streścić w wyrażeniu „obrzędy i modlitwy” (por. KL 48).

4. Doniosłość gestów i symboli

„Wszyscy z nas, młodzi i starsi – jak mówił papież Benedykt XVI do młodzieży w Sydney – mamy takie momenty, w których wrodzone dobro człowieka – może wyrażone gestem małego dziecka lub gotowością dorosłego do wybaczenia – wypełnia nas głęboką radością i wdzięcznością”⁶. W pierwszej kolejności chodzi tu o te gesty i symbole, tak głęboko wpisane w naszą tradycję i kulturę, za pomocą których wyraża się radość życia, szacunek wobec drugiego człowieka, bliskość wobec człowieka starszego lub potrzebującego, współczucie w żałobie, nadzieja na życie bez końca. Na szczególne podkreślenie zasługują tu tzw. gesty ofiary, a także gesty heroiczne. O ile pierwsze z nich to gesty miłości, raczej niepozorne i ukryte, tak gesty heroiczne są najbardziej uroczystym wystawianiem Ewangelii życia, ponieważ są wyrazem miłości największej, tj. całkowitym darem z siebie. Przykładem takiej postawy są liczni święci i błogosławieni (św. Maksymilian Maria Kolbe, św. Joanna Beretta Molla). Oprócz heroizmu, w pewnym sensie nadzwyczajnego, istnieje też heroizm dnia codziennego, który wyraża się w mniejszych lub większych gestach bez-

³ Por. D. Woźniak, jw.; Z. Janiec, *Formacja liturgiczna. Komunikacja w liturgii za pomocą gestów i ciała*, www.kkbids.episkopat.pl.

⁴ Por. R. Czekalski, *Znaki i symbole w liturgii*, www.katecheza.plock.opoka.org.pl; „Celebracja liturgiczna składa się ze znaków i symboli, których znaczenie, posiadające swoje korzenie w dziele stworzenia i w kulturze ludzkiej, ukonkretnia się w wydarzeniach Starego Przymierza, a w pełni objawia się w osobie i dziele Chrystusa” (KKK 236).

⁵ Por. Z. Janiec, *Cieleśne formy człowieka wyrazem komunikacji w liturgii*, www.sandomierz.opoka.org.pl.

⁶ Por. Z. Zimowski, *Program katechetyczno-duszpasterski na rok szkolny 2008/2009, Otoczmy troską życie*, „Zeszyty Formacji Katechetów” nr 4 (2008), s. 5-10.

⁷ D. Woźniak, *Zrozumieć liturgię*, www.parafia-internetowa.pl.

interesowności. Do gestów tych należy również oddawanie organów, zgodnie z wymogami etyki, w celu ratowania zdrowia i życia. Tak więc „logika kultu duchowego przyjemnego Bogu (por. Rz 12,1) wymaga, aby sławienie Ewangelii życia dokonywało się przede wszystkim w codziennym życiu i wyrażało się przez miłość do innych i dar z samego siebie. W ten sposób całe nasze istnienie będzie się stawać autentycznym i odpowiedzialnym przyjmowaniem daru życia oraz szczerym i wdzięcznym chwaleniem Boga, który ofiarował nam ten dar. To właśnie dokonuje się w tak wielu gestach ofiary, często niepozornej i ukrytej, spełnianej przez mężczyzn i kobiety, dzieci i dorosłych, młodych i starszych, ludzi zdrowych i chorych” (EV 86). O doniosłości gestów i symboli mówi św. Benedykt w 19 rozdziale „Reguły”, którą kończy zdaniem: „rozważajmy więc, jak trzeba nam przebywać w obliczu Boga i aniołów i tak się zachowujemy podczas śpiewu psalmów, aby nasz umysł zgadzał się z naszym głosem”⁷.

Życie „zostaje powierzone człowiekowi jako skarb, którego nie wolno mu roztrwonić, i jako talent do wykorzystania. Człowiek musi się z niego rozliczyć przed swoim Panem (por. Mt 25,14-30; Łk 19,12-27)” (EV 52). Zatem ten, „kto działa dla dobra życia, dla jego obrony, działa razem z Bogiem; kto działa przeciw życiu, występuje przeciw Bogu. Nie ma tu sytuacji neutralnej moralnie. Relacja człowieka do życia jest nacechowana szczególną odpowiedzialnością”⁸. Jako chrześcijanie i świadkowie zmartwychwstania Jezusa Chrystusa wysławiamy Ewangelię życia poprzez ciągłe ofiarowywanie siebie

i swoich uczynków Panu Bogu. Trzeba zachwycić się życiem i odnieść je do Boga, a wówczas z radością będzie mu się służyć. Dostreżenie darów, jakie człowiek otrzymuje od Boga rodzi dziękczynienie, a to owocuje wysławianiem życia, zwłaszcza w przyjmowaniu sakramentów. Wtedy można dostrzec szczególne cztery momenty ludzkiego istnienia: narodziny, śmierć, posiłek i wspólnotę. Wysławiać Ewangelię życia to objawiać sobą tę Ewangelię i dawać świadectwo poprzez życie. Powinno to przybierać także troskę o nienarodzonych, cierpiących i ubogich. Służyć i wysławiać Ewangelię życia to po prostu nie bać się życia chrześcijańskiego. Wyrazem tej odwagi może być obejmowanie posługą miłości wszystkich ludzi⁹. Inaczej mówiąc to: uwrażliwianie na piękno otaczającego świata, jako dzieła Bożego; okazywanie wdzięczności za dar sakramentów świętych; zaszczepianie i pielęgnowanie wspólnej modlitwy oraz świadczenie pomocy ludziom. Chodzi tu o troskę człowieka o dar życia naturalnego, a jeszcze bardziej o dar życia nadprzyrodzonego, zarówno w sobie, jak i w sercach innych ludzi¹⁰. Wysławianie Ewangelii życia to życie dla Boga i innych ludzi, a przede wszystkim odrzucanie szeroko rozumianego egoizmu. W ten sposób usposobiony człowiek to taki, który zapomina o sobie i myśli o innych. Jego życie jest „wypełnione miłością, która jest daniem siebie bliżnim na wzór Chrystusa oddającego za nas życie”¹¹. Wysławianie Ewangelii życia łączy się zatem z postawą otwarcia się na innych ludzi oraz postawą kontemplacji, które rodzą się z wiary w tajemnicę Stworzenia¹². Najbardziej istotnym elementem

⁸ J. Bajda, *Obrona życia w duchu chrześcijańskim – w ujęciu Jana Pawła II*, www.isnr.uksw.edu.pl.

⁹ Por. A. Dziuba, *Głosmy „Ewangelię życia”...*, jw.

¹⁰ Por. Z. Zimowski, *List pasterski na I Niedzielę Adwentu 2008 r., Otoczmy troską życie*, www.radom.opoka.org.pl.

¹¹ Tamże.

¹² Por. J. Bajda, *Obrona życia w duchu chrześcijańskim – w ujęciu Jana Pawła II*, www.isnr.uksw.edu.pl.

¹³ Por. I. Mroczkowski, *Chrześcijańskie zasady nowej kultury życia. O odwagę nowego stylu życia*,

chrześcijańskiej obrony i wysławiania Ewangelii życia jest jednak modlitwa. Papież Jan Paweł II wielokrotnie powtarzał, że „pilnie potrzebna jest wielka modlitwa za życie, przenikająca cały świat” (EV 100). Modlitwą trzeba otoczyć także tych, którzy się nie modlą: „Ewangelia życia nie jest przeznaczona jedynie dla wierzących: jest dla wszystkich” (EV 101). Innymi słowy „Stwórca powierzył życie człowieka jego odpowiedzialnej trosce nie po to, by nim samowolnie dysponował, ale by go mądrze strzegł oraz zarządzał nim wiernie i z miłością. Bóg Przymierza powierzył życie każdego człowieka drugiemu człowiekowi – jego bratu, zgodnie z prawem wzajemności dawania i otrzymywania, składania siebie w darze i przyjmowania daru bliźniego” (EV 76). Tak więc troska o

życie od poczęcia po naturalną śmierć i wysławianie Ewangelii w życiu to bardzo ważne zadania dla każdego człowieka¹³.

Wskazania dla katechezy i katechetów:

- należy uwrażliwiać dzieci i młodzież na piękno otaczającego świata,
- wychowywać do wdzięczności za sakrament chrztu świętego – początek Bożego życia w nas,
- wyrażać wdzięczność za sakrament bierzmowania, który jest źródłem ożywiającej obecności Ducha Świętego w nas i wezwaniem do bycia świadkiem życia,
- stale zaszczeplać i pielęgnować u dzieci i młodzieży gesty gościnności, poświęcenia i bezinteresownej troski,
- wychowywać do wspólnej modlitwy i apostoelskich inicjatyw np. organizować

Ks. prof. UKSW dr hab. Stanisław Łabendowicz – Instytut Teologiczny Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Radomiu.